

Funktionsrätt Åland

Verksamhetsberättelse

2024

Innehållsförteckning

Förbundet.....	2
Medlemsföreningar 2024.....	2
Kansliet	4
Öppettider	5
Utställningar i HandiCampen	5
Evenemang och tillställningar 2024.....	6
Ålands funktionsrättsdag.....	11
Personalen.....	12
Samarbeten	14
Projekt inom förbundet.....	15
Ett Åland för alla	15
EFE – Expertis från Erfarenhet.....	16
IPS Åland.....	16
Verksamheten	17
Påverkansarbete.....	17
Skrivelser, insändare och höranden	18
Pressmeddelanden och media:	19
Yttrandegruppen	20
Tillgänglighetsgruppen	21
Badrullstol på Lilla holmen	22
Stödgrupper	22
Medlemskap i Bärkraft	22
Förbundets tidning Bulletin.....	22
Biblioteket	23
Hemsida, Facebook, Instagram och månadsbrevet	23
Statistik för hemsidan:.....	24
Statistik för sociala media:.....	25
Socialskyddsguiden	25
Enkät om dagrehabiliteringen	25
Ungdomsrådet.....	26
Stöd och information till medlemsföreningarna	26

Förbundet

Funktionsrätt Åland r.f. är enligt stadgarna ett samarbetsorgan för sina medlemsföreningar.

Medlemsantalet i de olika föreningarna som ingår i förbundet var 31 december 2024 totalt ca 5 500 personer.

Medlemsföreningar 2024

- DUV på Åland r.f.
- Demensföreningen på Åland r.f.
- Diabetesföreningen på Åland r.f.
- Föreningen Vårt Hjärta r.f.
- Ålands intresseförening för psykisk hälsa - Reseda r.f.
- NPF Åland r.f.
- Ålands Cancerförening r.f.
- Ålands Hörsselförening r.f.
- Ålands Neurologiska förening r.f.
- Ålands Reumaförening r.f.
- Ålands Synskadade r.f.

Styrelsen 2024 bestod av följande ordinarie föreningsrepresentanter

- Jan Salmén, Ålands Cancerförening r.f. (ordförande)
- Henrik Lagerberg, Ålands intresseförening för psykisk hälsa Reseda r.f.
- Sonja Winé, NPF Åland r.f.
- Ann-Christin Johansson, Föreningen Vårt Hjärta r.f.
- Sanna Söderlund, Ålands Synskadade r.f.
- Mikael Staffas, Demensföreningen på Åland r.f.
- Anna Hedenberg, DUV på Åland r.f.
- Minna Mattsson, Diabetesföreningen på Åland r.f.
- Mona Eriksson, Ålands Reumaförening r.f.

- Pia Grüssner, Ålands Hörselförening r.f.
- Viveka Landgärds, Ålands Neurologiska förening r.f. (viceordförande)

Verksamhetsledaren beredde styrelsens ärenden och fungerade som styrelsens sekreterare.

Revisor för 2024 var GRM-revisor Erika Sjölund.

Förbundets styrelse har utsett en ledningsgrupp. Ledningsgruppen bestod under 2024 av viceordförande Viveka Landgärds, Sanna Söderlund, Henrik Lagerberg, Karl Wahlman, Mikael Staffas och ordförande Jan Salmén. Ledningsgruppen höll 12 protokollförda möten.

Ledningsgruppen utarbetade bland annat i samarbete med Bärkrafts hållbarhetslotsar under året en klimat- och miljöpolicy till förbundet.

Styrelsen höll 12 protokollförda möten under året och förbundet höll stadgeenliga vår- och höstmöten.

Förbundet arbetar i enlighet med sina stadgeenliga uppgifter och sitt mål om ett samhälle där alla kan vara delaktiga på lika villkor, utgående från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Genom förbundet samarbetar och stödjer medlemsföreningarna varandra för att övergripande gemensamma frågor ska få genomslag i samhället.

Vi vill se ett samhälle där varje människa kan delta på lika villkor och vara sitt bästa jag!

Kansliet

Förbundets kansli finns på Skarpansvägen 30 i Mariehamn. Totalt hyr förbundet 356 m² kansliutrymmen och 43 m² sociala utrymmen och förråd av Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas. Lokalerna förvaltas av Alandia Fastigheter. Förbundet har fortsättningsvis hyrt ut kontorsrum till följande föreningar:

- Demensföreningen på Åland r.f.
- DUV på Åland r.f.
- Föreningen Vårt Hjärta r.f.
- Ålands Hörselförening r.f.
- Ålands Neurologiska förening r.f.
- Ålands Reumaförening r.f.

Ålands Cancerförening r.f. äger sina kanslilokaler som ligger i anslutning till förbundets kansli. Ålands Synskadade r.f. har sin verksamhet i den egna lokalen Ankaret i Mariehamn.

Förbundets två mötesrum användes flitigt under året. Alla föreningar har tillgång till ett bokningssystem där möteslokalerna kan bokas för föreningsverksamhet. De föreningar som inte har egna kontorsrum har tillgång till egna skåp för att förvara föreningsmaterial.

I mötesrummet finns webbkamera med mikrofon, för att underlätta hybridmöten.

Föreningarna har tillgång till egna inloggningar på konferensdatorn.

Under 2024 uppdaterades konferenstekniken för att möjliggöra bättre ljudteknik och livestreaming. Uppdateringen gör att fler evenemang kan hållas på plats och nå ut till fler. Tekniken börjar användas av förbundet och av medlemsföreningar under 2025.

Höj- och sänkbara skrivbord är standard för kansliets personal. Det betyder att alla kanslianställda har möjlighet att variera sin arbetsställning under arbetsdagen.

Under året förhandlade förbundet en hyressänkning, som gäller sedan 25 april 2024.

Sänkningen initierades av förbundet på grund av att underhyresgästerna upplevde hyran som hög. Hyressänkningen innebär en förbindelse till ett hyreskontrakt på 10 år och att hyrans nästa indexjustering sker 2026.

Öppettider

Förbundet var öppet för besökare under normala öppettider måndag-torsdag kl. 9-15 och fredagar kl. 9-13, förutom den vanliga sommar- och julstängningen.

Utställningar i HandiCampen

Förbundets allmänna ytor används som vernissageutrymme.

Bild 1. Carola Larsson

- Carola Larsson ställde ut färgstarka målningar gjorda med "dot art"-teknik under januari till februari månad. Intäkter från försäljning av konstverken gick till Demensföreningen.
- Reumaföreningens målargrupp "Avkopplande akvarellmålning" som leds av Raina Clemes visade upp en del av sina alster under mars till maj månad.

Bild 2. Målningar av Lucas Lundgren samt Cancerföreningens målargrupp.

- Från maj till sommarstängningen vid midsommar ställde Lucas Lundgren ut abstrakta målningar med starka färger.
- Alexandra Gamba visade sina egenskrivna dikter samt sina teckningar från september till oktober månad.
- Cancerföreningens målargrupp *Skapande färger* visade gruppens akvarellmålningar gjorda med mycket färg och känsla under oktober och fram till årets slut.

Evenemang och tillställningar 2024

- Infomaterial om förbundets verksamhet delades ut till alla lagtingsledamöter samt ministrar inför den nya mandatperioden 2024–2028.

Bild 3. Tracey Nyholm föreläste.

- 16 januari hölls en föreläsning om bäckenbottenträning med fysioterapeut Tracey Nyholm inför ett fullsatt auditorium på Hotell- och Restaurangskolan.
- 18 januari ordnade förbundet en intern föreläsning för föreningarna med Susanna Back från Project Liv under rubriken "Bemötande av familjer i sorg och kris".
- En kartläggning av tillgängligheten i kommunerna gjordes i form av en enkät samt intervjuer. Kartläggningen presenterades på HandiCampen den 6 februari. Deltog gjorde bland annat representanter från kommunerna och från landskapet. Kartläggningen gjordes som en del av projektet *Ett Åland för alla*.

Bild 4. Karl Wahlman presenterar IPS-projektet.

- Seminariet *Kraftsamling för ökad delaktighet* hölls den 12 februari på HandiCampen. Här presenterades förbundets nya projekt IPS Åland som medfinansieras av Europeiska socialfonden. Seminariet gjordes i samarbete med Emmaus byggretur samt Kommunernas socialtjänsts projekt Framsteget och samlade närmare 50 åhörare.

- En infoträff om nyheter och förändringar i FPA:s förmåner med FPA Ålands chef Hillevi Smeds hölls den 14 februari på HandiCampen.
- Den 7 mars hölls ett infomöte på HandiCampen om förbundets webbtillgänglighetskurs *Expertis från Erfarenhet*, inför öppnandet av ansökan till kursen.

Bild 5. Cecilia Blanck från JAG assistans.

- En inspirationsföreläsning med Cecilia Blanck, en av grundarna till JAG assistans, hölls den 18 mars på HandiCampen.

Bild 6. Ove Mattsson berättade om sköldkörteln.

- Föreläsning om sköldkörtelproblem hölls den 21 mars med Ove Mattsson, klinikchef vid Ålands hälso- och sjukvård. Föreläsningen var välbesökt och många passade på att ställa frågor. Efter föreläsningen samlades kontaktuppgifter in från de i publiken som var intresserade av att ingå i en sköldkörtelstödgrupp.
- 26 mars var förbundets kommunikatör en av samtalsvärdarna på temat "tillgänglighet" på Bärkrafts medaktörscafé.
- *Har alla samma rätt att gå på restaurang?* Veera Florica Rajala, jurist och kunnig på området, höll en föreläsning och workshop om tillgänglighet ur ett mänskliga rättigheter-perspektiv 8 april på HandiCampen. Målgruppen var beslutsfattare, branschfolk och allmänheten.

Bild 7. Mässa i lagtinget.

- 24 april hade förbundet och medlemsföreningarna mässbord i lagtingets foajé där vi informerade lagtingspolitiker och tjänstemän om vår verksamhet.
- 26 april höll förbundet föreläsningen *Stressa rätt* med mentala coachen Christoph Treier om hur man hanterar stress i vardagen. Föreläsningen hölls i Kyrkby högstadieskolas auditorium.
- 27 april deltog förbundet på Föreningsfesten med ett mässbord.
- 7 maj informerade Jessica Havulehto vid Härmä Rehab och Spa förbundet samt medlemsföreningarna via Teams om nyheter och berättade om olika former av rehabilitering.
- 22 maj hölls förbundets vårmöte på HandiCampen.

Bild 8. Förbundet på Pride-paraden

- 17 augusti deltog förbundet i årets Pride-parad.
- SAMS jurister Rebecka Holm och Dennis Rehn besökte HandiCampen 29 augusti. De föreläste för föreningarna på dagen och på kvällen för allmänheten om klientens rättigheter i socialvården. De erbjöd också medlemmar att få juridisk rådgivning i funktionsrättsärenden.

- Projektledaren för Ett Åland för alla höll en workshop och föreläsning den 23 september för kommuners byggnadsinspektörer, branschfolk och offentliga tjänstemän om hur man gör platser och byggnader mer tillgängliga.
- 4 september ordnade förbundet en visning av utbildningspjäsen *Churchill var inte heller klok* med Östra teatern i auditoriet på Alandica Kultur och Kongress samt digitalt. Pjäsen handlar om utmaningar för unga personer med funktionsnedsättning i arbetslivet. Efter visningen deltog skådespelarna digitalt för att svara på frågor. Pjäsen visades i samarbete med Ålands landskapsregering.

Bild 9. Öppet hus på HandiCampen.

- Den 9 september höll förbundet och medlemsföreningarna ett välbesökt öppet hus på HandiCampen. Föreningarna ordnade olika aktiviteter samt mäsas i biblioteket under en eftermiddag. Förbundet höll i arrangemanget samt ordnade yoga och avslappning med Emelie Börman, juridisk rådgivning i funktionsrättsärenden med advokat Mattias Mecklin, rådgivning med förbundets personliga ombud samt info om förbundets tre projekt.

Bild 10. Konferens om krisberedskap. Hr Marie Sten, ordförande i Funktionsrätt Sverige, tillsammans med Karl Wahlman.

- 17 till 18 september deltog Funktionsrätt Åland i en nordisk-baltisk konferens om krisberedskap och kriskommunikation. Under konferensen lyfte förbundet vikten av att inkludera personer med funktionsnedsättning i all form av krisberedskap. Förbundet lyfte även vikten av att satsa på välfärden som ett fundament i all form av krisberedskap.
- Under kyrkans ansvarsvecka, 21 oktober, föreläste förbundet för Mariehamns församling om mål 10 i utvecklings- och hållbarhetsagendan: Minskad ojämlikhet. Förbundets verksamhetsledare samt arbetscoach från förbundets projekt IPS Åland deltog.
- 26 november hölls en intern föreläsning för personal vid förbundet och föreningarna om välbefinnande i arbetet. Temat var: *Hur man håller fruktbara samtal*. Föreläste gjorde Katri Wänninen och Minna Stenman från Veritas.

Bild 11. Funktionsrätt Ålands höstmöte hölls på Park hotell.

- 4 december höll förbundet höstmöte på hotell Park. Därefter hölls en avslutande middag i restaurangen med trevlig samvaro.

Ålands funktionsrättsdag

Förbundet höll det årliga evenemanget Funktionsrättsdagen på internationella funktionshinderdagen den 3 december i Alandica Kultur och Kongress. Det var en välbesökt heldag med föreläsningar, mäsas, panel och erfarenhetstalare på programmet. Temat för evenemanget var funktionsrättskonventionens artikel 27: Arbete och sysselsättning.

Bild 12. Föreläsarna Synnöve Jordas, Lillie Hogan samt Roland Paulsen.

Åländska Synnöve Jordas inledde dagen med en föreläsning om fördomar i arbetslivet, baserad på hennes bok *När fördomar blir ett funktionshinder*. Det följdes av en föreläsning med Lillie Hogan från Helsingfors universitetssjukhus psykiatri om deras arbete med att stöda personer med psykisk ohälsa i arbetslivet utifrån IPS-modellen.

Årets bemötandepreis delades ut under stort jubel från publiken. Årets mottagare av priset var Anna-Maria Furu och Ylva Watkins från Gymnastics Åland, för att de inspirerar och är måna om att vara inkluderande.

God sopplunch avnjöts vilket följdes av en föreläsning med Roland Paulsen, docent i sociologi vid Lunds universitet. Roland pratade om varifrån idén till rätten till arbete kommer, om arbetstidsförkortning och att skapa mening utanför arbetslivet. Föreläsningen var välbesökt med omkring 80 personer i publiken. Efter föreläsningen hölls en panel om rätten till arbete där man bland annat diskuterade svårigheter för personer med funktionsnedsättning att ta sig ut i arbetslivet. Representanter från landskapsregeringen samt från AMS, näringslivet och tredje sektorn deltog, tillsammans med föreläsare Roland Paulsen.

Bild 13. Bemötandeprisets vinnare Ylva Watkins och Anna-Maria Furu, erfarenhetstalaren Björn Lindfors samt bild som visar vår panel.

Den sista programpunkten för dagen var att höra från personer som berättade om sina egna upplevelser av arbetslivet. Björn Lindfors, Ella Schauman och Elisabeth Ejvalds berättade om utmaningar och vad som fungerat för dem.

Personalen

Personalen utgörs av fem ordinarie anställda; verksamhetsledare, kommunikatör, ekonomiansvarig, byråsekreterare/receptionist samt personligt ombud. Därtill utförs städningen på kansliet en gång per vecka mot timlön.

Bild 14. Den ordinarie personalen på Funktionsrätt Åland under 2024. Från vänster: verksamhetsledare Karl Wahlman, kommunikatör Erika Elfsberg, personligt ombud Cecilia Lund, ekonomiansvarig Ann-Catrin Vinberg och receptionist Marina El-Hariri.

Verksamhetsledaren

Verksamhetsledaren är förbundets ledande tjänsteman med ansvar för den löpande verksamheten, påverkansarbetet, utveckling av verksamheten och för personalfrågor. Karl Wahlman är förbundets verksamhetsledare.

Kommunikatören

Till kommunikatörens ansvarsområde hör främst olika former av information, inklusive förbundets tidning Bulletinen, hemsida, socialmedia och evenemangskoordinerings. Erika Elfsberg är förbundet kommunikötör.

Personligt ombud

Förbundets personliga ombud arbetar med att ge kostnadsfri, och från myndigheter fristående, individuell rådgivning, stöd och information till enskilda personer med funktionsnedsättning, anhöriga eller till familjer med barn med funktionsnedsättning. Som komplement har förbundet fortsatt erbjuda juridiska tjänster i särskilt svåra fall. Cecilia Lund arbetade som personligt ombud fram till oktober 2024. Under tidsperioden oktober till december 2024 var Viveka Landgårds vikarierande personligt ombud. Befattningen personligt ombud bytte från och med 1 januari 2025 namn till funktionsrättsombud.

Ekonomiansvarig

Ekonomiansvarig ansvarar främst för bokföring, sammanställer bokslut, bistår i budgetarbete och sköter löneutbetalning för förbundet och de medlemsföreningar som så önskar. Under året gjordes detta för förbundet och 10 av medlemsföreningarna, varav 9 hade löneutbetalningar. Ann-Catrin Vinberg är förbundets ekonomiansvarig.

Byråsekreteraren/receptionisten

Till byråsekreterarens/receptionistens huvuduppgifter hör att sköta reception, föreningarnas medlemsregister samt övriga administrativa kansliuppgifter, främst gällande föreningarna. Byråsekreteraren/receptionisten skötte medlemsregistren för 10 medlemsföreningar och uppdateringen av hemsidor för 9 medlemsföreningar. Tjänsten är 80% av heltid. Marina El-Hariri är förbundets byråsekreterare/receptionist.

För att måna om social hållbarhet och välmående för personalen erbjuder förbundet personalen utökad företagshälsovård, friskvårdssubventionering och fortbildning.

Samarbeten

Förbundet har ett nära samarbete med föreningar, organisationer, privata aktörer och myndigheter. Förbundets viktigaste och närmaste samarbetspartners är dess medlemsföreningar. Under 2024 har förbundet gemensamt med medlemsföreningarna fortsatt intressebevakningen av rehabiliteringen vid Ålands hälso- och sjukvård. Det har utmynnat i flera träffar med personal vid rehabiliteringen samt framtagandet av en enkät om hur tidigare patienter upplevt vården.

Utöver samarbetet med föreningarna har förbundet ett omfattande samarbete och kontakt med olika personer inom Ålands landskapsregering och andra offentliga aktörer på Åland, inklusive verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland som tillhandahålls av SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder. Förbundet har under året aktivt deltagit i möten med svenska intressenätverket för att bevaka och främja det svenska språkets ställning inom social- och hälsovården i Svenskfinland.

Förbundet är representerat i flera olika råd och organ, vilket ger kontakter och möjligheter till samarbeten både med lokala och nordiska organisationer och myndigheter. Under 2024 var förbundet representerat i följande organ:

- Fördelningsrådet för PAF medel
- Övervakningskommittén för landsbygdsutvecklingsprogrammet för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens.
- Utvecklings- och hållbarhetsrådet
- Nätverket Bärkraft.ax
- Föreningen Bärkraft.ax Åland r.f.
- Rådet för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland
- Rådet för nordiskt samarbete kring funktionshinder
- Handikapporganisationernas Nordiska Råd (HNR)
- European Disability Forum (EDF)
- Svenska intressenätverket

Under 2024 deltog Funktionsrätt Åland på ett möte i Malmö med Rådet för nordiskt samarbete kring funktionshinder.

Förbundet planerade under 2024 sitt ledande av Handikapporganisationernas Nordiska Råd (HNR) de kommande två åren 2025–2026. Samtliga nordiska länder och de självstyrda regionerna ingår i rådet, där förbundet representerar Åland.

Projekt inom förbundet

Förbundet hade under 2024 tre olika projekt: Ett Åland för Alla, webbtillgänglighetsprojektet EFE - Expertis Från Erfarenhet och arbets- och sysselsättningsprojektet IPS Åland.

Ett Åland för alla

Ett Åland för alla är ett treårigt PAF-finansierat projekt. Det andra projektåret inleddes med sex kartläggningar av kommunkanslier. Projektet bytte därefter fokus till att kartlägga andra typer av offentliga platser i kommunerna.

Under våren arbetade projektledaren med att hitta sponsorer för ett inköp av en badrullstol och tog fram information till Mariehamns stad till den första tillgängliga badstranden på Åland som stod klar till sommaren.

Under sensommaren och hösten kartlades flera offentliga byggnader såsom Trobergshemmet, grundskolan och biblioteket på Föglö, Högskolan på Åland (norra och södra byggnaden), Sjukhusets entré och C-huset på sjukhuset. Utöver kartläggningarna sammanställdes rapporter. Under hösten lämnade förbundet ett utlåtande till Ålands hälso- och sjukvårds ledning om patientanmälan på sjukhuset, där förbindelseleden upplevs som problematisk. Utlåtandet togs fram av projektledaren.

Inom projektet hölls en workshop för beslutsfattare och byggnadsinspektörer på HandiCampen med temat "Hur kan Åland bli mer tillgängligt?". Workshopen innehöll presentationer av exempel på bristande tillgänglighet på allmänna platser och byggnader på Åland. Goda exempel lyftes också fram och workshopen avslutades med en öppen diskussion.

Projektet bidrar till att lyfta fram vikten av tillgänglighet och inspirerar offentliga Åland till konkreta åtgärder.

Alexandra Gamba är projektledare för ett Åland för alla.

EFE – Expertis från Erfarenhet

Den 1 november 2023 startade förbundets webbtillgänglighetsprojekt EFE - Expertis Från Erfarenhet i samarbete med Stiftelsen Funka och pågick under hela 2024. Projektet avslutas sista april 2025. Projektet delfinansierades genom EU-programmet Interreg Central Baltic Programme.

Genom projektet utfördes ett utbildningsprogram som tog tillvara brukarnas egna erfarenheter av otillgängliga webbplatser och kombinerade dessa med tekniskt specifik expertis inom webbtillgänglighet. Utbildningen omfattade både teori och praktik. Teoridelen avslutades under 2024. 20 personer med funktionsnedsättning antogs till utbildningen

I ett led i projektet deltog förbundets verksamhetsledare och ekonomiansvariga på konferensen Central Baltic Connect i Tallinn. Här presenterades projekt som finansieras genom Interreg Central Baltic. Förbundet deltog och höll en presentation om webbtillgänglighetsprojektet EFE- Expertis från Erfarenhet, ett projekt som förbundet driver i samarbete med svenska Stiftelsen Funka.

IPS Åland

I februari 2024 startade det treåriga projektet IPS Åland. Projektet medfinansieras av europeiska socialfonden ESF+ Syftet med projektet är att implementera IPS-metoden på Åland.

Projektets två anställda inledde arbetet med att lära sig IPS metoden. I början lade arbetscoacherna mycket fokus på att informera om projektet samtidigt som de påbörja ett samarbete med myndigheter som Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS), Kommunernas socialtjänst och Ålands hälso- och sjukvårds psykiatriska enhet.

Samarbetsdiskussioner inleddes och IPS projektet fick en hel del deltagare från myndigheterna.

Arbetscoacherna har även under året träffat många arbetsgivare för att ta reda på arbetsmarknadens behov samt vad arbetsgivarna värderar för egenskaper och kompetenser hos sina anställda.

Under året hade IPS projektet totalt 36 deltagare och antalet besökta arbetsplatser var 55 stycken. 10 deltagare fick jobb under året och antalet deltagare som fortfarande jobbade i slutet av året var sju stycken. IPS projektets första år påvisade framgångsrika resultat.

Arbetscoacherna har lyckats etablera kontakter och nätverk som de aktivt arbetar för att upprätthålla och utöka.

Thomas Grunér arbetar som arbetscoach och från juli 2024 som ledande arbetscoach vid IPS Åland. Under tidsperioden februari-juli arbetade Stephen Onyango som ledande arbetscoach vid projektet, från och med september arbetar Johanna Brådd som arbetscoach vid IPS Åland.

Verksamheten

Förbundets huvudsakliga uppgift är att främja och bevaka rättigheter i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I påverkansarbetet ingår bland annat att informera om funktionsrättskonventionen och de rättigheter den ger personer med funktionsnedsättning.

Påverkansarbete

Förbundet påverkar på olika sätt för att bidra till att mänskliga rättigheter förverkligas i samhället. Påverkansarbetet utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Förbundet arbetar dels genom sina egna två arbetsgrupper: Yttrandegruppen och Tillgänglighetsgruppen. Förbundet är även med i råd och nätverk som andra ansvarar för, exempelvis deltar förbundet i Handikapporganisationernas nordiska råd (HNR), Rådet för personer med funktionsnedsättningar samt Nordiska rådet för personer med funktionsnedsättning. Vi bevakar medlemsföreningarnas intressen genom att samarbeta med dem i vårt påverkansarbete, speciellt kring våra utlåtanden. Vi är starkare tillsammans!

Gästledare

Karl Wahlman, verksamhetsledare för Funktionsrätt Åland

Under sommaren bjuder ledarsidan in en rad skribenter från olika delar av samhället för att ge nya perspektiv på debatten. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

*Ett exkluderande samhälle skapar grund för diskriminering, strygghet och låg tillit. Är detta verkligen en väg vi vill gå? © Åke Östlund
Karl Wahlman i en gästledare. Foto: Helena Kinnunen

Konsten att skapa ett inkluderande samhälle

Respektera äldres rätt till fri rörlighet

ÄLDRE PERSONER med demenssjukdom har precis som alla andra, en grundlagsskyddad rätt till självbestämmande, autonomi och fri rörlighet. Som Demensförbundet har påpekat finns det ingen lagstiftning som ger personal inom äldreomsorgen rätt att begränsa en persons möjlighet att vistas utomhus. Det innebär att platser som Trobergshemmet och andra äldreboenden måste vara trygga, säkra och tillgängliga för de som bor där. Om det inte är möjligt att ordna oönskade utestängelser på ett säkert sätt, måste personalen erbjuda stöd. Anhöriga ska inte belastas med ansvaret att deras närstående får frisk luft och kommer ut ur boendet. Det är orimligt att hänvisa

till personalbrist som en anledning till att begränsa äldres rättigheter. Ingen har rätt att inskränka en persons frihet på grund av otillräckliga resurser. Dessutom bör det ifrågasättas om det verkligen är lagenligt att förhindra någon från att öppna ett fönster i sitt eget rum, och hur rättfärdigas det ur ett etiskt perspektiv? Tillgång till frisk luft och möjligheten att vistas utomhus i gröna miljöer är avgörande för ett värdigt och hälsosamt liv. Att begränsa dessa rättigheter utan verkligt behov av en begränsning är varken lagligt eller moraliskt försvarbart. Äldre personer som behöver långvarig vård och omsorg tillhör en av de mest sårbara grupperna i vårt

samhälle. De som ansvarar för äldreomsorgen måste känna till den lagstiftning som reglerar deras arbete, följa grundlagen och internationella människorättskonventioner. Ledningen inom äldreomsorgen måste också alltid säkerställa att personalen har fått korrekt och lagenlig vägledning för att kunna utföra sitt arbete korrekt, utan att agera i strid med lagen. Nu, när ett nytt demenscenter planeras, är det avgörande att klienternas rättigheter står i fokus. De äldres rätt till fri rörlighet och frisk luft måste respekteras.

Karl Wahlman
Verksamhetsledare
för Funktionsrätt Åland

Skrivelser, insändare och höranden

Insändare: 23 maj publicerades en insändare i Ålandstidningen samt 24 maj i Nya Åland om att regelverket för sjukpension för personer med psykisk ohälsa bör förändras, undertecknad av förbundets personliga ombud.

4 oktober publiceras en insändare i Nya Åland och 10 oktober i Ålandstidningen om nya funktionshindersservicelagen som ska börja gälla på fastlandet, med rubriken: "Regeringens lagförslag strider mot FN-konventionen".

Verksamhetsledare Karl Wahlman skriver en gästledare i Ålandstidningen med rubriken "Konsten att skapa ett inkluderande samhälle". Den publiceras 16 augusti.

En insändare om utvecklingen av den nya funktionshindersservicelagen i Finland publiceras i lokaltidningarna, 4 oktober i Nya Åland och 10 oktober i Ålandstidningen.

En insändare undertecknad av verksamhetsledaren om rättigheten till fri rörelse för äldre apropå diskussionen om ett nytt demenscenter i staden publicerades i Ålandstidningen den 16 oktober samt i Nya Åland den 17 oktober.

Insändare om projektet IPS Åland undertecknad av projektets arbetscoacher publicerades i Ålandstidningen den 17 oktober och i Nya Åland den 16 oktober.

Höranden: Under året 2024 deltog förbundet på flera höranden, exempelvis hördes förbundet av THL om tillämpningsområdet av den nya Funktionshindersservicelagen.

Pressmeddelanden och media:

Januari: Förbundets nya ordförande Jan Salmén gästar Gomorron i Ålands radio. Inbjudan skickades till lokaltidningarna samt radion om föreläsning med Tracey Nyholm om bäckebottenträning. Radion har inslag med Tracey. Pressmeddelande skickades till lokaltidningarna och radion om kartläggningen av tillgängligheten i kommunerna som gjordes genom projektet *Ett Åland för alla*. Nya Åland publicerade artikel utifrån pressmeddelandet, Ålandstidningen samt Ålands radio publicerade intervjuer med projektledaren.

April: Pressmeddelande skickades ut till lokala media om att förbundet ordnar en webbtillgänglighetskurs, genom projektet EFE. Notiser publicerades i lokaltidningarna samt inslag i radion. Förbundets verksamhetsledare intervjuades i Ålandstidningen om sänkta PAF-bidrag för medlemsföreningar. Pressmeddelande skickades ut om förbundets projekt IPS Åland, notiser publicerades i lokaltidningarna samt inslag i radion. Artikel i Nya Åland om minskade PAF-bidrag för flera av Funktionsrätt Ålands medlemsföreningar, intervju med verksamhetsledare Karl Wahlman.

Juni: Verksamhetsledaren intervjuades i Ålandstidningen om nya vägtrafiklagen som tvingar permobilägare att teckna trafikförsäkring. Pressmeddelande skickades ut till lokaltidningarna och radion om att förbundet köpt in en badrullstol som sponsrats av åländska företag. Nya Åland publicerade artikel från pressmeddelandet och Ålands radio har ett inslag, Ålandstidningen intervjuade verksamhetsledaren och projektledaren för *Ett Åland för alla* på Lilla holmen.

September: Ålands radio intervjuade en av skådespelarna i Östra teatern i samband med förbundets visning av pjäsen *Churchill var inte heller klok*. Verksamhetsledaren medverkade i Ålands radio för att prata om slopandet av sjukkostnadsavdraget. Pressmeddelande skickades till lokaltidningarna samt radion om öppet hus på HandiCampen och Ålandstidningen, Nya Åland samt Ålands radio besökte oss. Pressmeddelande skickades till lokaltidningarna och radion om förbundets enkät om dagrehabiliteringen vid ÅHS. Ålandstidningen publicerade intervju med förbundets kommunikatör, samt uppföljande artikel med ÅHS chefsläkare. Ålands radio hade ett inslag om enkäten.

Oktober: Tillgänglighetsgruppen pratade i Ålands radio om tillgängliga busshållplatser och tillgängligheten på stadens gator. Förbundets kommunikatör samt en representant från gruppen deltog. Lokaltidningarna publicerade notiser om att nominera till Funktionsrätt Ålands bemötandepreis.

November: Pressmeddelande skickades ut om att nominera till bemötandepriset, lokaltidningarna publicerade notiser. Arbetscoacherna vid IPS Åland samt verksamhetsledaren deltog i radiointervju om IPS-projektet.

December: Pressmeddelande skickades i slutet av november med inbjudan till Funktionsrättsdagen. Lokaltidningarna publicerade artiklar om Årets bemötandepris som delades ut av förbundet på Alandica. Ålands radio bjöd in Funktionsrättsdagens huvudföreläsare Roland Paulsen till sin studio för en intervju.

Yttrandegruppen

Förbundets egen arbetsgrupp för påverkansarbete är Yttrandegruppen med syfte att

- Lyfta och diskutera frågor som gäller personer med funktionsnedsättning på Åland.
- Föra fram föreningarnas erfarenheter och synpunkter.
- Utforma utlåtanden.

Yttrandegruppen gav utlåtanden i följande ärenden under 2024:

- Utlåtande om ändring av blankettlagen om utkomststöd
- Utlåtande om en ny yrkeshögskolelag för Åland
- Utlåtande om materialval vid Lilla holmens promenadstråk
- Utlåtande om landskapsregeringens program för demokratistrategi för åren 2024–2031
- Utlåtande om en ny vägmärkesförordning för Åland
- Utlåtande om landskapsregeringens program för integrationsfrämjande för åren 2024–2027
- Utlåtande om precisering av tillämpningsområde i den nya funktionshindersservicelagen
- Utlåtande om lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget
- Utlåtande om strategi för hållbart byggande
- Utlåtande om åländska rekommendationer om barn och ungas digitala vanor

Samtliga utlåtanden kan läsas på förbundets hemsida.

Tillgänglighetsgruppen

Förbundets egen arbetsgrupp för tillgänglighetsfrågor är Tillgänglighetsgruppen med syfte att

- Föra fram erfarenheter och synpunkter från medlemsföreningarna kring tillgänglighet.
- Fungera som ett brukarråd i tillgänglighetsfrågor.
- Ge konkret input i frågor som gäller tillgänglighet, exempelvis byggprojekt eller information och kommunikation.

Tillgänglighetsgruppen gav utlåtanden i följande ärenden under 2024:

- Tillgängligheten på skärgårdsfärjan Gudingen kartlades.
- Tillgänglighetsgruppen kontaktades av Emmaus Åland för att få synpunkter på hur man kan skapa större tillgänglighet till Emmaus två butiker. Gruppen inventerade Emmaus Second Hand i Norrböle och även Emmaus Second Hand på Strandgatan 20. Gruppens synpunkter sammanställdes i två rapporter.
- Tillgängligheten på skärgårdsfärjan Ådan kartlades.
- Tillgänglighetsgruppen bjöds in av Landskapets fastighetsverk för att inventera Självstyrelseparken och komma med synpunkter inför den ombyggnad och upprustning av parken som planeras starta hösten 2024. Kartläggningen skedde på plats.
- Ålands Sjöfartsmuseum bjöd in Tillgänglighetsgruppen till museet för att se över hur man kan öka tillgängligheten inför kommande ombyggnad av utställningarna. Gruppen konstaterade att museet överlag har en god tillgänglighet samt presenterade sina synpunkter för en ytterligare ökad tillgänglighet.
- Tillgänglighetsgruppen kartlade fem busshållplatser i Mariehamn som besöks av många äldre och personer med funktionsnedsättning samt är välbesökta i allmänhet. Med under kartläggningen var en representant från Mariehamns stadsmiljönämnd. Tillgänglighetsgruppen fann brister vid alla hållplatser, vilket utmynnade i en längre rapport med rekommendationer av åtgärder och anpassningar.
- Landskapets fastighetsverk presenterade planerna för den nya och renoverade Självstyrelseparken för gruppen som gav sina synpunkter.

Samtliga utlåtanden kan läsas på förbundets hemsida.

Badrullstol på Lilla holmen

I samarbete med Mariehamns stad blev Ålands första tillgängliga badstrand förverkligad sommaren 2024. Med hjälp av åländska företag som sponsorer kunde förbundet köpa in en badrullstol.

Förbundet hjälpte staden med kunskap inom tillgänglighet och staden byggde en tillgänglig badhytt, förråd för badrullstolen samt ramp ner i vattnet. Utlåningen av badrullstolen sköts av Mariehamns stad.

Stödgrupper

En stödgrupp för personer med sköldkörtelproblem skapades i samband med vår föreläsning om sköldkörteln den 21 mars. Cirka 30 personer anmälde intresse att vara med på en mejlinglista efter föreläsningen. Gruppen träffades några gånger under året och den leddes av förbundets personliga ombud.

Medlemskap i Bärkraft

Förbundet ingår i nätverket Bärkrafts arbetsgrupp för utvecklingsmål 2: *Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället*. Sedan hösten 2023 ingår verksamhetsledaren i arbetsgruppen för utvecklingsmål 2.

Inom nätverket Bärkraft finns även "Civilsamhällets nätverksgrupp".

Förbundets verksamhetsledare blev utnämnd av civilsamhällets nätverksgrupp som civilsamhällets representant och ordförande i Utvecklings- och hållbarhetsrådet på Åland.

Utvecklings- och hållbarhetsrådet verkar för uppnåendet av utvecklings- och hållbarhetsagendans vision och Ålands sju strategiska utvecklingsmål. I rådet representerar verksamhetsledaren hela civilsamhället.

Förbundets tidning Bulletinen

Förbundet gav ut två nummer av sin tidning till alla åländska hushåll och företag under året. Upplagan är cirka 13 800 exemplar. Tidningen innehöll aktuell information inom

funktionsrättsområdet, om förbundet och medlemsföreningarna. Bulletinen ges även ut som taltidning och den går att läsa i digital form på vår hemsida.

Annonsförsäljningen, som sköts av North Media/Stefan Norrgrann, gav förbundet en del annonsintäkter även detta år.

Biblioteket

Förbundets bibliotek innehåller aktuella böcker och tidningar. Biblioteket sköts av byråsekreteraren/receptionisten. Biblioteket var öppet för allmänheten under kansliets öppettider. I samarbete med Mariehamns stadsbibliotek katalogiserades nyinköpt material, vilket innebär att materialet finns tillgängligt via www.bibliotek.ax. Under året köptes 30 nya böcker in. Förbundet fördjupar utbudet av böcker om funktionsnedsättning och diagnosinriktade områden medan stadsbiblioteket i egenskap av centralbibliotek för hela Åland erbjuder ett brett urval med böcker som intresserar större målgrupper.

Hemsida, Facebook, Instagram och månadsbrevet

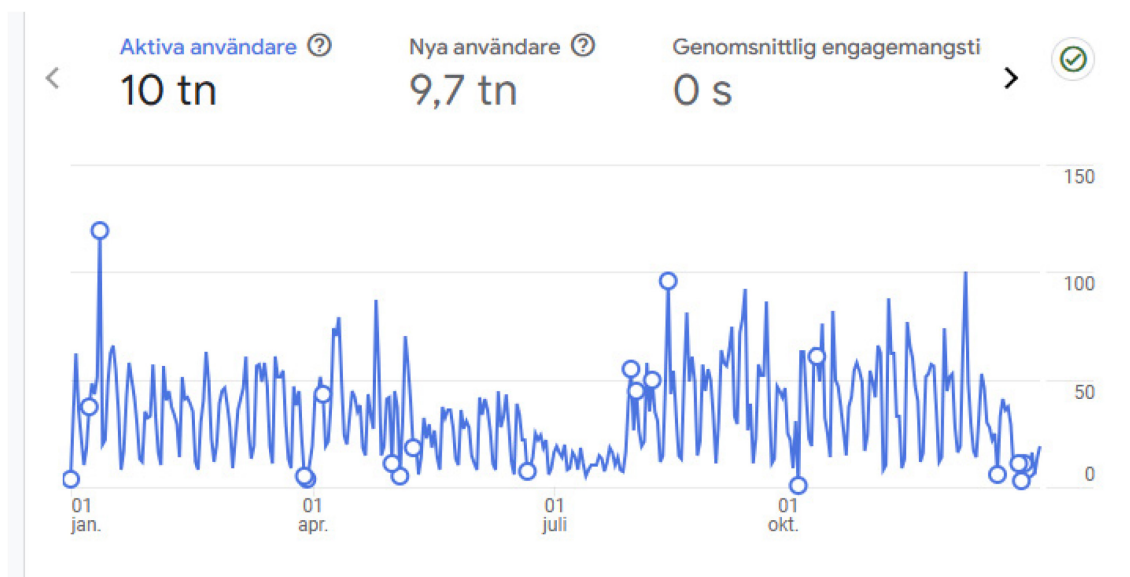
Via hemsidan, Facebook, Instagram samt månadsbrevet nådde förbundet ut med information om den egna verksamheten och mycket övrig information som berör personer med funktionsnedsättning.

I april 2024 uppdaterades förbundets månadsbrev med en ny design och integrerades med det tidigare nyhetsbrevet. Det marknadsfördes och vid årets slut prenumererade 120 personer på förbundets månadsbrev.

Månadsbrevet mejlades 11 gånger till medlemsföreningarna. Hemsidan, Facebook och Instagram uppdaterades löpande.

Målet med förbundets hemsida är att det ska vara en enkel och välkomnande webbplats med renodlat innehåll och funktioner och strukturer som uppfyller kriterierna för tillgänglig webb.

Statistik för hemsidan:

Från 1 januari till 31 december 2024 hade vi totalt 33 416 visningar på vår hemsida och 10 015 enskilda besökare. Det innebär att visningar på hemsidan samt enskilda besökare ökat något sedan 2023.

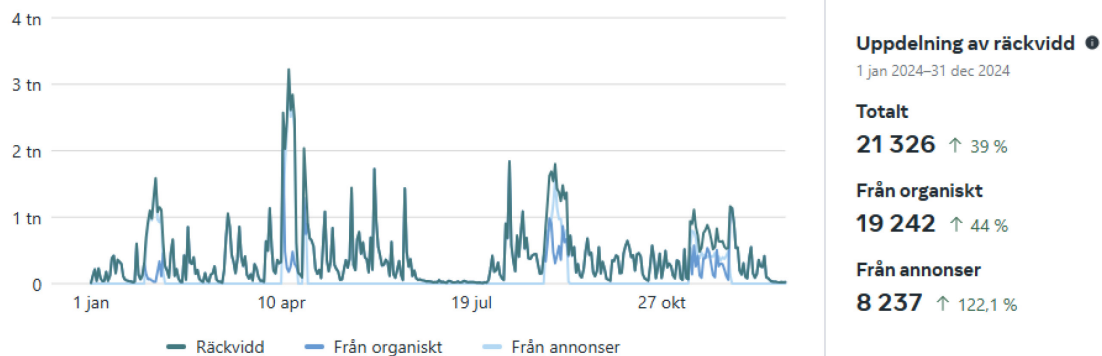
Nedan finns en tabell som visar antalet visningar på de mest besökta sidorna på vår hemsida:

	Visningar	Användare
Totalt	33 416	10 015
Förstasidan	8 150	3 455
Om oss (Förbundet)	3 477	1 568
Kontakt	2 136	1 298
Information	1 097	733
Rättigheter	848	497
Projekt	818	435
IPS Åland	736	399
Ålands funktionsrättsdag	424	257

Statistik för medlemsföreningarnas sidor har inte tagits med, men är med i det totala antalet sidvisningar. "Användare" innebär unika besökare.

73% av besökarna på hemsidan under 2024 var från Finland. Det finns inte data skilt för Åland, men man kan anta att flertalet är åländska besökare. Resterande besökare är till den större delen från Sverige.

Statistik för sociala media:

Förbundets facebook-sida är vår mest besökta plattform med en räckvidd på 21 326 personer under 2024. Räckvidden är en uppskattning av antal personer som nåtts och innefattar både organiska besök och besök genom annonsering. Enbart den organiska räckvidden, där betald annonsering inte räknas in, var 19 242 personer. Totalt innebär detta en ökning av personer vi nått genom vår facebook-sida med 40% jämfört med år 2023.

Från juli 2024 började Facebook även föra statistik över antal visningar. Från 1 juli – 31 december hade inlägg på vår facebook-sida 77 200 visningar. Omkring 1 100 personer följer vår sida på facebook.

Vår instagram-sida hade omkring 230 följare vid årets slut och en räckvidd på 642 personer under 2024. Vår Youtube-kanal hade 599 visningar under 2024 vilket är en ökning med 60% från året innan.

Socialskyddsguiden

Förbundets socialskyddsguide berättar om dina rättigheter när du är sjuk eller har en funktionsnedsättning. En större uppdatering med nya kapitel om lagstiftning gjordes i början av året och en ny version för 2024 publicerades i april. Guiden kan laddas ner från förbundets hemsida.

Enkät om dagrehabiliteringen

Förbundet började under våren 2024 arbetet med att ta fram en enkät till tidigare patienter vid dagrehabiliteringen på Ålands hälso- och sjukvård. Förbundet och flera av förbundets medlemsföreningar har under en längre tid kontaktats av tidigare patienter som haft negativa upplevelser av vården. En arbetsgrupp med representanter från berörda medlemsföreningar

samt från förbundet tog fram underlaget till en enkät om dagrehabiliteringen. Enkäten publicerades på förbundets hemsida den 6 september 2024. Enkäten spreds genom förbundets kanaler och genom medlemsföreningarna till deras medlemmar. Information spreds även genom pressmeddelande till tidningarna vilket resulterade i artiklar och notiser. Enkätsvaren sammanställs i en rapport som publiceras under våren 2025.

Ungdomsrådet

Ungdomsrådets representant, Ella Schauman, deltog på Nordic Youth Summit 2024 i Malmö. Se bilder nedan där ungdomsrådets representant höll ett anförande, samt bild på alla nordiska deltagare som deltog.

Bild 15. Deltagare på nordiskt ungdomsmöte

Bild 16. Ella Schauman, förbundets ungdomsrepresentant.

Förbundets ungdomsrepresentant deltog även på det ungdomsmöte som ordnades av Bärkraft på hösten i samarbete med flera åländska föreningar.

Stöd och information till medlemsföreningarna

Förbundet tillhandahåller administrativt stöd till sina medlemsföreningar enligt antagna styrdokument. Det erbjudna stödet är omfattande och inkluderar bland annat kostnadsfria tjänster från förbundets anställda. Stödet kan innefatta hantering av anmälningar till evenemang, hantering av föreningarnas medlemsregister, bokföring, löneräkning och utbetalning av löner. Dessutom erbjuds hjälp vid upprättande av budgetar och bokslut.